

Andrei Mihai POGÁNY

S-a născut la data de 1935. 07. 09 în Timișoara. Este absolvent al Facultății de Construcții, Timișoara în anul 1958, devenind inginer hidrotehnic, doctor inginer la aceeași facultate, în 1984, Inginer European (Eur.Ing) acordat în 1992 de Federația Europeană a Asociațiilor Naționale de Ingineri. Este cunoscător al limbilor germană și maghiară la nivel de limbă maternă.

Activitate profesională: Execuția construcțiilor hidrotehnice (Porțile de Fier I), Proiectarea hidrocentralelor, Gospodărirea apelor, Cadru didactic în învățământul superior. Cadru didactic la Facultatea de Construcții Timișoara, Secția de limbă germană 1993-2010.

Activitate literară: Traduceri în limba germană a trei volume de poeme ale lui Marcel Turcu, suprealiste, și publicarea lor în, 2009, 2010 și 2013; Editarea volumului propriu „Nuvele necenzurate” la Editura Mirton, Timișoara, 2012; Traducerea în limba maghiară a volumului de aforisme ale lui Trăilă Tiberiu Nicola, 2012; Traducerea în limba germană a volumelor de lucrări a lui Karinthy Frigyes, a lui Constantin Pădureanu, a lui Ion Scorobete și a lui Maria Dudaș în 2013 – 2015; Articole, recenzii, poeme în 12 reviste literare din 1998 până în prezent. Membru în Redacția revistei Anotimpuri literare din Timișoara din 2012.

Cărți literare publicate

Traducerea în limba germană a volumului de poeme a lui *Marcel Turcu, Ofițerul I al stărilor de spirit* (Der Offizier I der Gemütszustände), Editura *Mirton*, Timișoara, 2009; Traducerea în limba germană a volumului de poeme a lui *Marcel Turcu, Eurorero* (Eurorero), Editura *Mirton*, Timișoara, 2010; Traducerea în limba maghiară a volumului de cugetări și aforisme a lui *Trăilă Tiberiu Nicola, Scutier la vămile vieții* (Pajzshordó az

élet határainál), Editura Waldpress, Timișoara, 2012; *Andrei Pogány, Nuvele necenzurate*, Editura Mirton, Timișoara, 2012; Traducerea în limba germană a volumului de poeme a lui *Marcel Turcu, Orbitudine* (Unklarheit), Editura Mirton, Timișoara, 2013; Traducerea în limba germană a volumului lui *Karinthy Frigyes, Dați-mi voie domnule Profesor* (Erlauben Sie mir Herr Lehrer), Editura Eurostampa, Timișoara, 2013; Traducerea în limba germană a volumului de poeme a lui *Ion Scorobete, Miraj* (Täuschung), Editura Limes, Cluj-Napoca, 2014; Traducerea în limba germană a volumului de poeme a lui *Constantin Pădureanu, Focuri pe dealuri* (Feuer an den Hügeln), Editura AIUS, Craiova, 2014; Traducerea în limba germană a volumului de poeme, *Maria Dudaș, Peregrin lângă secunda care bate* (Pilger neben der schlagenden Sekunde), Editura Eubea, Timișoara, 2015.

Colaborare la reviste

Anotimpuri literare, Timișoara; *Culorile amurgului*, Timișoara; *Vatra veche*, Tg. Mureș; *Lumina Divină*, Timișoara; *Literar ing*, București; *Bogdania*, Focșani; *Coloana infinitului*, Timișoara; *Tribuna Seniorilor Orșoveni*, Orșova; *Destine Literare*, Montreal Canada; *VIP Seniorii*, Timișoara; *Heti Új Szó*, Timișoara; *Heliopolis*, Timișoara.

Extrase din aprecieri critice

Nuvele necenzurate, de **Andrei Pogany**, Editura **Mirton**, Timișoara, 2012. Cartea conține patru nuvele, *O tinerețe zbuciumată*, *Salvarea dintr-un pericol iminent*, *Un zbor ciudat spre eternitate* și *Un român, dincolo de sine*.

O tinerețe zbuciumată prezintă viața lui Georgică Motea, băiatul Mariei și al lui Marin Motea, deosebit de dotat intelectual și curat sufletește. Stresul vieții sale l-a constituit secretul, știut doar de el și tatăl său, că provenea dintr-o familie catalogată ca "țărani mijlocii", drept care, conform regulilor aberante ale conducătorilor comuniști din acea perioadă, nu avea dreptul să acceadă în rândul celor cu studii uperioare. Toată perioada studenției i-a fost umbrită de chinurile ascunderii acelui secret, care, dacă ar fi fost aflat, s-ar fi lăsat cu pedepse deosebit de grave. Toată perioada respectivă și mult timp după aceea a trebuit să ascundă faptul că a urmat și că a absolvit o facultate! Autorul sesizează foarte bine defazajul dintre schimbarea de regim și schimbarea sufletului oamenilor. Secretarul Sfatului, Ciobănoiu Ion, riscându-și soarta, i-a eliberat lui Georgică Motea adeverința de "țăran sărac" pentru a putea fi primit la facultate. Acest defazaj, dar invers, se manifestă și în societatea românească de azi, când răutatea specifică regimului trecut se manifestă și acum, la atâta timp de la schimbare!

Salvarea dintr-un pericol iminent arată cu argumentele unor evenimente trăite, salvarea de la deportarea în Siberia a unei fete, Ana, de naționalitate germană, în perioada de imediat după 23 august 1944. Salvarea s-a făcut în două etape, întâi, pe termen scurt, prin ascunderea sa de către familia Maria, Vasile Teodorescu, și fiul acestora Mircea, care au ascuns-o în casa lor de soldații dornici de a se face remarcați prin găsirea

de persoane propuse la deportare. A doua etapă a fost prin căsătoria ei cu "domnul Guțiu", care, oferindu-i numele său de român, a salvat-o pe termen lung.

Ana avea o singură "vină", aceea că era nemțoaică atunci când nu trebuia să fie.

În această nuvelă se observă pornirea copilului Mircea Teodorescu spre priceperea mașinilor complicate dintr-o centrală hidraulică, aceasta fiind o notă autobiografică, dată fiind specialitatea autorului cărții.

Un zbor ciudat spre eternitate este nuvelă remarcabilă prin surprinderea rolului întâmplării în viață! Mihai, un foarte bun specialist în domeniul amenajării apelor, șeful unui birou la o instituție dintr-un oraș din țară, este trimis în delegație la București, la ministerul care pregătea demararea unui proiect foarte important. Frenezia implicării în ceva foarte important se amestecă cu frustrarea că nu a găsit bilet la avion, la ducere. La întoarcere a avut "noroc" și a reușit, printr-o întâmplare, să procure mult râvnitul petec de hârtie, care-i oferea posibilitatea să se întoarcă cu avionul. Deasupra munților a avut ghinionul unor turbulențe care l-a făcut să-și promită că nu se va mai urca niciodată într-un avion și că îi va sfătui pe toți cunoscuții să facă același lucru. A doua zi, la birou, povestea cu lux de amănunte prin ce a trecut!

Helen, colega sa, care nu-i era indiferentă nici ca persoană, nu s-a lăsat impresionată de pățania lui Mihai, punând totul pe seama emotivității deosebite a acestuia, nepotrivită, considera ea, pentru un bărbat adevărat. Chiar i-a cerut "să-i pună o vorbă bună la director", s-o trimită și pe ea în delegație la București, unde va merge ambele drumuri cu avionul. Vroia să-i arate că nu este nici un pericol să mergi cu avionul!

Tocmai acel avion a căzut!...

Un român, dincolo de sine arată cum poate încolți în mintea unui om ideea de a pleca definitiv din țară! Regimul comunist făcea un mare caz din compararea țării cu o familie! Uita însă să spună că pe lume mai sunt și divorțuri! Probabil de aceea erau atât de pedepsite despărțirile! Un om divorțat era proscris pe viață, nu mai avea acces la nici o poziție onorantă în viață și societate!

Vasile Abrudean era absolvent de liceu agricol, mândru că poate să-l înlocuiască pe tatăl său în orice muncă agricolă, inclusiv cea de conducere a tractorului. Niciodată nu i-ar fi trecut prin cap să plece din țară, dacă nu ar fi apărut o întâmplare! A fost repartizat într-o comună de graniță, unde ara cu tractorul chiar pe lângă linia de separație dintre România și Iugoslavia. Acolo a cunoscut un soldat în termen, un oltean guraliv, Mircea Voicu, care pentru a arăta câte de multe știe el, i-a povestit toate dedesubturile procedurii pe care grănicerii le folosesc în activitatea lor. Vasile, băiat deștept, dublat de frustrările pe care le aveau toți românii în acea perioadă, nu a făcut altceva decât să aplice. Dus a fost, cu sprijinul autorităților sârbe și americane, a ajuns în SUA. S-a întors după 1990, ca vizitator!

O linie comună parcurge toate cele patru nuvele. Aceasta este rolul întâmplării în existența omului. Omul, pentru a ajunge la niște realizări remarcabile, trebuie, în primul rând să aibă norocul să treacă peste întâmplările nefericite care i-ar putea curma viața, să profite de oportunitățile oferite de conjuncturile vieții și abia în al treilea rând să fie

suficient de bine educat, de competent, ca să obțină rezultatele dorite. Ce se întâmplă dacă cei competenți nu trec de primii doi pași? Cam ce se întâmplă azi în România!...

(**Nicolae Vasile**, redactor șef al revistei *Literar ing*)

*

„(...) Pe domnul Andrei Pogany îl știu încă din anul 2003, în calitate sa de participant la activitățile cenaclurilor literare *Orizont* al Uniunii Scriitorilor din Timiș și *Pavel Bellu* al Casei de Cultură municipale din Timișoara, cu sediul în sala *Lyra*.

(...) Am aflat și despre activitatea sa literară și publicistică din ziarele și revistele de limbă maghiară și germană precum și a tatălui și a bunicului său, care, de asemenea, au fost scriitori și publiciști apreciați la vremea lor. Ca profesie de bază, d-l Andrei Pogany a fost inginer constructor hidrotehnic, numele său făcând parte din lista celor care au construit Porțile le Fier.

În luările de cuvânt de la cenacluri am apreciat competență în diferite domenii ale vieții culturale. Apoi, a tradus în limba germană poezii dificile, de esență suprarrealistă, a poetului Marcel Turcu din volume de poezii precum; *Ofițerul I al stărilor de spirit* și *Euroreo*, apărute în anii trecuți la Editura *Mirton* din Timișoara. Din discuțiile purtate dintre poet și traducător am aflat despre competența științifică și talentul literar necesitat de traducerea unor termeni poetici polisemantici, de mare rafinament stilistic.

Dar, d-l Andrei Pogany se dovedește și un talentat scriitor în limba română. Astfel, în anul 2012 a publicat în editura timișoreană *Mirton* un volum de „*Nuvele ne/cenzurate*” în care, după aprecierea profesorului Marcel Turcu „dezvoltă o dinamică și o energie a conflictului; un echilibru al episoadelor bine conduse”.

(**Florin Contrea**, *Rețeaua literară*, postat în 20 februarie, 2013)

*

(...) “Volumul de față, *Nuvele necenzurate*, a văzut lumina tiparului la Editura *Mirton* din Timișoara în anul 2012. Poetul Marcel Turcu, ce semnează un cuvânt de început, îl clasifică pe autor- *un clasic contemporan temperat, iar referindu-se la volum scrie : "lectorul atent aplecat asupra structurii epice a celor patru piese componente, poate începe ideatic prin a observa natura sensibilă și sensibilizată artistic prin câteva cicluri specific- rurale, precum culesul recoltei, acele serpentine imprevizibile ale marii-maree ori ploile seci, molecular- pulverizate în autumnă timpului istoric problematizat: deceniile 5 -6 ale trecutului secol."*

Ne întrebăm, de ce nuvele ? Fiindcă nuvela ca specie literară a genului epic, mai amplă și mai complexă decât schița și mai simplă decât romanul, care înfățișează un episod semnificativ din viața unuia sau mai multor personaje, prezentate în mediul lor social, i-a permis autorului să realizeze imagini profunde ale unor întâmplări din perioada postbelică, surprinzând cu deosebită pricepere aspecte fundamentale ale acelei perioade. Trăirile personajelor care trebuie să lupte cu neajunsurile acelor vremuri, personaje care încearcă să răzbată prin vicisitudinile vieții, sunt atent studiate și expuse magistral de către autor. Volumul este ușor de citit, autorul folosind o expunere accesibilă și dialoguri simple, reale, dar cu mare încărcătură și sensibilitate.”

(**Andrușă R. Vătu**, lansarea cărții *Nuvele ne/cenzurate* la Orșova)

*

(...) "Prin parcimonia nuvelor, autorul știe să se oprească la momentele importante ale biografiei personajelor, acele momente care le hotărăște destinul. Cu un perfect simț al dozării și selectării acestor trepte pe drumul ascendant al personajelor, Andrei Pogany reușește să înfiripe o frescă atotcuprinzătoare, accentual căzând pe cei care creează bunuri materiale. Ca inginer, în această operă s-a implicat și autorul.

(...) Prin volumul "*Nuvele (Ne)cenzurate*", autorul A. Pogany dovedește că e o voce de care nu poți să nu ții seama, dacă o urmărești cu atenție. Fără îndoială, de va mai scrie proză, ar putea să se aplece cu succes sporit asupra unor situații dilematice, vizualizându-le cu mai mult curaj și urmărind mai insistent conflictele interioare ale personajelor. Stau cheazășie pentru toate acestea, printre altele, și paginile reflexive ale cărții, puține la număr, dar deosebit de promițătoare."

(**Mariana Pop**, Despre *Nuvele (Ne)cenzurate*, *Coloana Infinitului*, anul XXI, nr. 104, Timișoara, 2018)

*

"La prima vedere, titlul cărții d-lui Andrei Pogany – *Nuvele Ne/cenzurate* te duce cu gândul la o temă controversată, că vei intra în contradicție cu idei și atitudini ce vor fi exagerate sau ca se dorește exacerbarea unor situații din perioada trecută. Nimic din toate acestea. Cartea cuprinde patru povestiri adevărate, patru povești de viață, tratate cu mult realism și obiectivitate. Sunt poveștile unor oameni ce-și înfruntă destinul, care trebuie să se adapteze și să treacă cu îndrăzneală pentru toate evenimentele și schimbările de ordin politic, social, economic și cultural ce se petrec în perioada istorică în care trăiesc. Ele sunt adevărate lecții de viață, pline de învățăminte, fiecare tratează viața obișnuită, de zi cu zi, a unui personaj, dar toate scot în evidență trăsături de caracter, virtuți, idealuri spre care oamenii tind."

(...) "Toate aceste povestiri pe lângă faptul că sunt desprinse din viața reală și cunoaștem multe altele de acest fel, ne sunt familiare pentru că până la urmă toate personajele au legătură cu orașul nostru. Ele sunt scrise într-un stil epic și curat, fără încărcătură inutilă, de umplutură, de prisos. Autorul relatează cu detașare, cu mult realism și obiectivitate situațiile și acțiunile personajelor."

(**Constanța Sylvia Hârceagă**, *Universuri literare*, pag. 53-55, David Press Print, Timișoara, 2021)

Extrase din operă

Dorință pentru generațiile viitoare

În pasajul subteran,
lumea mișună,
copilandrul zburlit,
se înghesuie, spre bulevard,
la cerșit bani mărunți,
speră să aibă success
că acolo-s mulți turiști.

Am ieșit și eu în centru,
cam moleșit,
de priveliștea din față,
sunt copleșit.
Pe cer, se-nvârt nori furioși,
o tai direct pe sub pomii stufoși,
pe lângă catedrala ce se tot repară,
intru în muzeu,
unde-mi dispăre teama de afară.
Mă plimb linistit,
de furtună nu mai tremur,
fior artistic simt și mă cutremur,
remarc intuitiv cele expuse,
sunt fermecat, cu gândurile duse.
C-am ales să intru, nu-i nimic nou,
apreciez totul ca p-un cadou,
mă plimb, admir creațiile ciudate,
ce-mi intră în suflet furișate,
merg mai încolo, într-o altă
și-ntr-o altă sală,
nici n-am realizat
c-am ajuns la ieseire, afară.
A trecut furtuna,
nu poate ține pentru totdeauna,
lumina soarelui iar mă cuprinde,
mintea clară iar mi s-aprinde,
sufletul mi-e plin de sentimente,
doresc și urmașilor așa evenimente,
să realizeze opere impunătoare,
creația lor să rămână nemuritoare.

(Revista *Bogdania*, nr. 83-84, Focșani, 2021)

Nu mă recunosc

Azi dimineață,
Privesc în oglindă,
Mă voi bărbieri,
Dar pe cine-l văd,
E un necunoscut,
Întreb acum mirat,

Tu cine ești ?
Cum și când ai intrat ?
Eu nu te cunosc,
De ce ai venit ?
Eu nu te am chemat.

Când mai eram fecior,
Atunci aveam,
Păr des și nealbit.
Pe față fără rid,
Nu păream slăbit,
Arătam splendid,
După deceni,
O mare schimbare,
M-a tăvălugit timpul,
Mi-a îmbătrânit chipul,

Deci acel bătrân,
Colo-n oglindă,
Cu mine se confundă,
Așa cu părul cărunt,
Deci tot eu sunt.

După ani scurși,
Tăvălugul se strică,
De reparat nimeni.
Oricum nu va reuși,

Tăvălugul e oprit,
Eu nu mai îmbătrânesc,
Stau pe loc liniștit,
Aud că mi-a sunat,
Să plec la infinit,
Când pentru mine,
Aici în această lume,
Totul s-a finit.

(Revista *Bogdania*, nr. 69-70, Focșani, 2020)

(...) „În cele ce urmează, exemplific câteva aspecte de paradoxism din opera poetică a *Luceafărului poeziei românești*.

În *Epigonii*, poetul filozofează în felul următor:

*Moartea succede vieții, viața succede la moarte”,
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, altă soarte;*

În *Mortua est!* se poate conchide o influență din *Hamlet* – ul lui Shakespeare:

*O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Când viața-i o baltă de vise rebele;
O, moartea-i un secol cu sori înflorit,
Când viața-i un basmu pustiu și urât. –*

*Ș-apoi . . . cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi . . . dar știe oricine
Că ceea ce nu e, nu simte dureri
Și multe dureri-s, puține plăceri.*

În ultima strofă a marelui și celebrului poem *Împărat și proletar* cuprinde o meditație schopenhaueriană, căutarea adevărului absolut prin filozofie:

Că vis al morții-eterne e viața lumii-ntregi!

În *Foaie veștedă* - după N. Lenau - poetul exprimă:

*Numai vestea blând-a morții,
Foaie tristă le-am adaos :
Moartea vindecă orice rană
Dând la patime repaos.*

adică altfel spus ce zice preotul la o înmormântare că defunctul va pleca acolo - unde nu e durere nici întristare.

După cosmogonia preluată din filozofia indiană veche, citită din Reg-Veda, în traducerea germană când era încă student la Berlin, a conceput *Scrisoarea I-a*, în care poetul prezintă sublim cum era universul înaintea Genezei. Citez:

*Pe când luna strălucește pestea tomurilor bracuri,
Într-o clipă-l poartă gândul îndărăt cu mii de veacuri,
La-nceput, pe când ființa nu era, nici neființă,
Pe când totul era lipsă de viață și voință,
Când nu s-ascundea nimica, deși tot era ascuns . . .
Când pătruns de sine însuși odihnea cel nepătruns
Fu prăpastie ? genune ? Fu noian întins de apă ?
N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă.
Căci era un întuneric ca o mare fără-o rază,
Dar nici de văzut nu fuse și nici ochiu care s-o vază,
Umbra celor nefăcute nu-ncepuse-a se desface,
Și în sine împăcată stăpânea eterna pace ! . . .*

O serie de afirmații care se pot încadra în paradoxuri. Din acest întuneric absolut, așa cum a descris marele Eminescu, din această eternă pace când nimic nu era, în continuare poetul meditează despre crearea lumii, citez:

*De atunci și până astăzi colonii de lumi pierdute
Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute
Și în roiuri luminoase izvorând din infinit,
Sunt atrase în viață de un dor nemărginit.*

Această viziune a lui Eminescu se contrazice cu alte concepte filozofice care susțin că lumea exista din totdeauna, nu a fost creată, are originea precum și sfârșitul în infinit. La mijlocul poeziei într-o strofă putem citi:

Unul e în toți, tot astfel precum una e în toate

În *Rugăciunea unui dac*, la fel această viziune e redată și anume:
*Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici totdeauna,
Căci unul erau toate și totul era una;*

Remarc că această poezie este din 1879, iar *Scrisoarea I-a* din 1881. Ambele poeme se referă la o terminologie din teologie cunoscut sub numele de ubicuitate (din francezul ubiquité), un atribut a lui Dumnezeu de a fi prezent pretutindeni sau în mai multe locuri în același timp, omniprezență.

În *Luceafărul* gândirea filozofică eminesciană e cu multe și complexe aspecte. Amintesc două strofe:

*Din sânul vecinului ieri
Trăiește azi ce moare,
Un soare de s-ar stinge-n cer
S-aprinde iarăși soare;*

*Părând pe veci a răsări
Din urmă moartea-l paște,
Căci toți se nasc spre a muri
Și mor spre a se naște.*

care dă glas reapariției, renașterii sau cum se mai vehiculează în unele sisteme filozofice, la așa zisă *reîncarnare*.

Reîncarnarea apare și în *Glossă*, în următoarele rânduri:

*Viitorul și trecutul sunt ale filei două fețe,
Vede-n capăt începutul
Cine știe să le-nvețe;*

Neîndoielnic Eminescu este un romantic în opera sa. Dar pe lângă romantism, așa cum reiese din prezenta lucrare, el este și un poet paradoxist. Nu se poate susține că Eminescu ar fi întemeietorul mișcării paradoxiste, el poate fi recunoscut ca un înaintemergător ceea ce Florentin Smarandache a reușit să introducă în conștiința actuală de interes mondial, prin faptul că paradoxismul are o candoare care te îmbie să crezi în el și în regenerarea artei.

(**Andrei Pogany**, *Aspecte ale curentului literar paradoxism în poemele lui Mihai Eminescu*, în revista *Luceafărul de Vest*, 15 martie 2017, Timișoara)

Profil literar realizat de **Nicolae VASILE**